

Reactie het artikel “Studenten TU/e moeten rechten van uitvinding afstaan” en “TU/e wil uitvindingen claimen” (gepubliceerd in het Algemeen Dagblad resp. het Eindhovens Dagblad)

De artikelen met als titel “*Studenten TU/e moeten rechten van uitvinding afstaan*” en “*TU/e wil uitvindingen claimen*” vragen om een reactie. De teneur van zowel deze bijdragen als van het NOS op 3 programma geeft blijk van een miskenning van de publieke taken van een universiteit. Ook de (in de artikelen aangehaalde) masterscriptie van Frank Rutgers getuigt van een beperkte kijk op wat de taak van een universiteit is.

Laten we in de eerste plaats vaststellen dat universiteiten grotendeels worden gefinancierd met ons belastinggeld (de Rijksbijdrage). Het collegegeld dat de studenten moeten betalen is – zeker vergeleken met het publieke geld dat jaarlijks naar universiteiten gaat – maar een beperkte bron van inkomsten. Kortom, wij betalen met zijn allen voor wetenschappelijk onderwijs. Ik denk dat iedereen het erover eens is dat goed wetenschappelijk onderwijs voor onze maatschappij van groot belang is, en dat we daar dus graag voor zouden moeten willen betalen via de belastingen. Het maakt echter wel extra duidelijk dat de universiteit publieke taken heeft.

Wat zijn dan die publieke taken? Ik kan dat kort als volgt samenvatten. Universiteiten moeten enerzijds zorgen voor vrij, toegankelijk onderwijs en anderzijds voor het beheer en de vrije terbeschikkingstelling van publieke kennis. Universiteiten zijn een bron van kennis en moeten deze kennis voor een ieder ter beschikking stellen ter bevordering van de maatschappij. Universiteiten oefenen dus een maatschappelijke functie uit en dienen daarbij een lange termijn doel.

Het voorgaande betekent dat private monopolies *per definitie* op gespannen voet staan met deze publieke taken. Laat dat nu net zijn wat het artikel als wenselijk lijkt te bestempelen en ook wat Frank Rutgers bepleit in zijn scriptie: studenten zouden de resultaten van met ons belastinggeld gefinancierd onderzoek uitsluitend voor zichzelf moeten mogen houden. Daarmee komt onmiskenbaar de publieke zaak in het gedrang.

Het is in veruit de meeste gevallen niet vanzelfsprekend dat de ‘uitvinding’ uitsluitend door de student of het team van studenten wordt gedaan. De rol van de hoogleraar en overige bij het onderzoek betrokken medewerkers van de universiteit, maar ook het belang van de faciliteiten van de universiteit (zoals het lab, bepaalde software, specifieke kennisbronnen) wordt in het artikel en in de masterscriptie van Rutgers schromelijk onderschat. Juist om te waarborgen dat in situaties waarin de ‘uitvinding’ is toe te schrijven aan meerdere personen – waarvan overigens vaak meerdere personen helemaal niet betrokken worden bij de startup – er verstandig wordt omgegaan met het intellectueel eigendom, hebben universiteiten regelingen waarbij bijvoorbeeld afstand wordt gedaan door studenten van hun mogelijke aanspraken op intellectueel eigendom ten gunste van de universiteit. Niet omdat de universiteit het de studenten moeilijk wil maken of omdat de universiteit graag zelf veel geld wil verdienen. Integendeel. De universiteit hoeft ook geen rekening te houden met *shareholders value*, zoals veel bedrijven wel moeten doen. Haar enige doel is het zo zorgvuldig mogelijk uitvoeren van de genoemde publieke taken. Om die reden moet een universiteit zo veel als mogelijk voorkomen dat er discussie kan ontstaan over aan wie bepaalde rechten van intellectuele eigendom toekomen. Voor al deze mogelijke rechthebbenden geldt namelijk dat zij vooral aan hun eigen belang zouden kunnen denken. Door de rechten op een mogelijke ‘uitvinding’ bij de universiteit neer te leggen, kan beter gewaarborgd worden dat de resultaten van het onderzoek ook echt succesvol geëxploiteerd zullen worden, waar wij als maatschappij weer beter van worden. De universiteit kan er op deze manier ook voor zorgen dat verder (commercieel) onderzoek mogelijk is. Als de rechten alleen bij privépersonen zouden komen te liggen, dan kan verder commercieel onderzoek worden geblokkeerd. Dat zou de innovatie remmen, in plaats van haar bevorderen. Door het intellectueel eigendom bij de universiteiten te houden kan het geld dat mogelijk verdiend wordt met de ‘uitvinding’ gedeeltelijk naar de universiteit (en dus naar vrij, toegankelijk onderwijs en onderzoek) terugvloeien. Ook daar zijn we als maatschappij bij gebaat. Daar betalen we ten slotte ook belastinggeld voor.

Staat de student dan met lege handen, bijvoorbeeld bij de TU Delft en de TU/e? Absoluut niet. Deze universiteiten hebben al vele honderden spin-off en startup bedrijven begeleid. Deze (student)bedrijven worden geholpen met verder onderzoek, het formuleren van de *business case*, financiering, (strategische) partnerships, het aanvragen van octrooien en financieren daarvan, maar

ook overige faciliteiten worden aangeboden (zoals werkplekken, laboratoriumruimte etc.). Dit kost (belasting)geld, maar het is voor veel bedrijven een zeer waardevolle investering in een fase waarin de marktpartijen doorgaans nog niet instappen. Dat er dan – alleen bij de succesvolle bedrijven natuurlijk; over al die andere partijen waarin wordt geïnvesteerd door de universiteit wordt niet gesproken – op een gegeven moment discussies ontstaan over het intellectueel eigendomsrecht, is *part of doing business*. Op zo'n moment is de universiteit naar mijn ervaring altijd bereid om het intellectueel eigendomsrecht over te dragen aan het bedrijf, maar wel onder voorwaarden van bijvoorbeeld een eerlijke vergoeding en onder waarborging van verder wetenschappelijk onderzoek. Dat vragen de universiteiten dus niet voor zichzelf, maar voor ons, de maatschappij. Dat lijkt me een goede zaak.

Overigens – andere topuniversiteiten, zoals Harvard en Oxford, hebben precies hetzelfde beleid. Eveneens uitsluitend ter bescherming van het publieke belang. Dat het belang van onze technische universiteiten groot is, ook op internationaal niveau, verdient verder geen toelichting. Laten we dat koesteren.

Wim Maas
Taylor Wessing